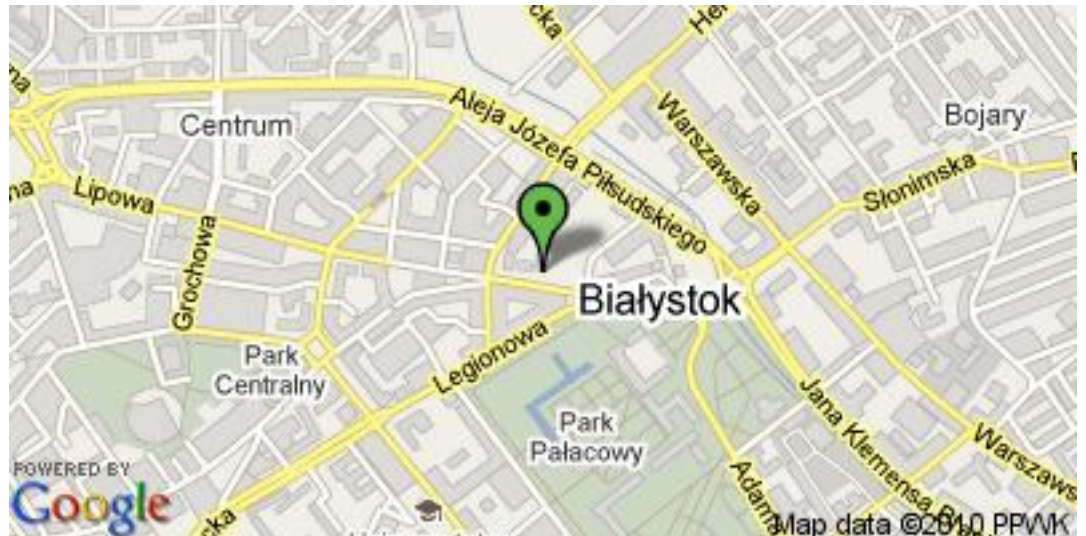

Kościół Wniebowzięcia NMP 'Stary'

Współrzędne: Szerokość - 53.132504, Długość - 23.162511

Zespół bazyliki archikatedralnej pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP z ukrytym w zieleni małym białym kościółkiem do którego została dobudowana, mają najdłuższą historię spośród wszystkich zabytków w Białymstoku.

Pierwszy kościół wg jednej z hipotez mógł istnieć nawet przed 1462 rokiem. W tym bowiem roku zmarł biskup łucki **Wacław Raczkowicz** (syn pierwszego właściciela puszczy nad rzeką Białystok- Raczek Tabutowicz), ówczesny właściciel Białegostoku, którego dwór stał w miejscu późniejszego Pałacu Branickich. Inne wzmianki pozwalają przypuszczać że pierwszy kościół stał przed 1514 rokiem gdy bakałarzowi **Mikołajowi Michnowiczowi Raczkowiczowi** (sekretarzowi króla Aleksandra Jagiellończyka) aktem królewskim nadano tę ziemię. Miejscem gdzie miał stać kościół był teren obecnego klasztoru Sióstr Szarytek. Kolejny również drewniany kościół był z pewnością zbudowany w latach 1581- 1584 przez Wiesiołowskich również w tym samym miejscu. Obok kościoła istniał wówczas najstarszy cmentarz grzebalny, który funkcjonował do końca XVIII wieku.

W 1617 roku **Piotr Wiesiołowski** - młodszy rozpoczął budowę nowego, murowanego **kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny** po przeciwległej stronie rynku. Inwestycję ukończył w 1625 roku jego syn Krzysztof. Z tego okresu nie zachowało się wiele elementów wystroju.

Po Wiesiołowskich dobra białostockie przeszły na własność Rzeczypospolitej, potem Stefana Czarnieckiego a następnie w 1665 roku Branickich.

W latach 1751- 1752 **Jan Klemens Branicki** dokonał przebudowy kościoła wraz z wymianą jego wyposażenia. Pierwotny późnogotycki charakter świątyni z elementami renesansu mazowiecko- litewskiego został zastąpiony bogatym późnobarokowym wyposażeniem, które można dzisiaj podziwiać. Hetman dekorację wnętrz powierzył swoim nadwornym malarzom.

Malowidła ściennie, których odkryte fragmenty możemy dzisiaj oglądać wykonał pochodzący z Czech **Antoni Herliczka**. Drugi artysta (Szkot pochodzący z Francji) **Augustyn Mirys** namalował do głównego ołtarza obraz Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny (dzieło to uważane jest za jedno z najlepszych z niewielu zachowanych obrazów). Oprócz tych dzieł, to nieduże wnętrze wypełnione jest pięknymi odrestaurowanymi elementami. Wiążą się one z dostojnymi fundatorami, którzy swoją działalność

udokumentowali na pamiątkowych tablicach. Niektórzy z nich spoczywają w podziemnych kryptach lub pozostawili swoje serca w kościelnych nagrobkach. Kościół, wg zamierzenia Branickiego, miał spełniać rolę rodzowego mauzoleum. Oprócz tej głównej funkcji, tutaj Branickcy rozpoczynali też różne dworskie uroczystości (kaplica pałacowa była zbyt mała do tych celów). Najważniejszymi z nich były imieniny hetmana połączone z urodzinami jego żony. Podczas mszy świętej strzelano wówczas z armat dla podkreślenia tego wyjątkowego

Kościół Wniebowzięcia NMP 'Stary'

W podziemiach Starego Kościoła znajdują się krypty, wśród nich "krypta fundatorów" w której spoczywają m.in.: Katarzyna Poniatowska (zm. 1772, trumna rokokowa, bogato złocona) i Izabella z Poniatowskich Branicka (trumna klasycystyczna z drzewa mahoniowego). W pozostałych kryptach znajdują się trumny abpa Edwarda von Roppa (zm. 1939, przywiezionego do Białegostoku w 1983), biskupa diecezji mińsko-mohylewskiej oraz abpa Edwarda Kisiela (zm. 1993).

Kościół Wniebowzięcia NMP i inne obiekty Białegostoku w unikalnej kolekcji archiwalnych pocztówek białostockiego kolekcjonera prezentujemy na stronie [Archiwalne Podlasie](http://ArchiwalnePodlasie.pl). Dawny kościół par., ob. kaplica przy katedrze z 1617-26, poł. XVIII wpisany jest do rejestru zabytków pod nr: A-192 z 24.01.1957 i z 28.01.1980